

משנה  
תורה  
לרמב"ם

חוברת לימוד וסיכום  
לספר מדע



# ניווט אמיתי בעולם



”דע את אלוקי אביך ועבדהו, בלב שלם ובנפש חפצה  
כי כל לבבות דורש ה', וכל יצר מחשבות מבין  
אם תדרשנו - ימצא לך, ואם תעזבנו - יזניהך לעד“  
דברי הימים א': כח, ט

משנה תורה לרמב"ם הוא חיבור מופלא של זיו התורה, אשר לפניו לא היה כמוהו, ומאז ועד עתה אין כמוהו, כליל השלמות הוא בהיקף העניינים הכלולים בו, במיון הדברים ובסדר המופתי של הצגתם, בלשונו המלוטשת של הרמב"ם ובדיוק התיאור והניסוח.

העומד מול מלאכתו של הרמב"ם, אינו יכול להשאיר שווה נפש לנוכח היצירה המופתית: מפעל אדירים של איש אחד, שנודע בעולם כבר מפירוש המשנה שכתב בצעירותו. ואף על פי שהקדיש את זמנו גם להנהגת קהילתו ולשיעורי תורה, סיים את חיבורו תוך זמן קצר של עשר או לכל היותר ארבע-עשרה שנים.

השנה נעסוק בספר המדע, הפותח את ספר משנה תורה, העוסק במצוות "שהן עיקר דת משה רבנו, וצריך לדעת אותם תחילת הכל". זהו - "הספר", המקיף את הידע החשוב ביותר - ידע המביא לתודעה.

סדרן של ההלכות בספר זה הוא מעיין הנחיה לניווט: תיאור היעד, הדרך להגיע אליו, האזהרה מטעויות, ודרך תיקון לנכשלים, כדי שיהיה גם בידם לשוב למסלול.

הדרך אל היעד שהיא החיבור אל ה' (יסודי התורה), יש בה שני שלבים: השלב הראשון נעשה במעשה: בעיצוב תכונות אופי טובות ע"י מימוש התנהגות טובה ומאוזנת של האדם עם עצמו ועם סביבתו, במטרה להיות אדם ישר וטוב (הלכות דעות).

השלב השני נעשה בלימוד התורה, שהיא דבר ה', ומכשירה את האדם לחיבור בהבנה נכונה לה' (הלכות תלמוד תורה), וזהירות מפני טעויות ושקרים (הלכות עבודה זרה) והדרך לשוב לדרך הנכונה (הלכות תשובה).

המשימה הגדולה של האדם היא לחיות. חיים מעשיים מתוך ידיעת ה'. ולכן ספר זה הוא מעגלי: פותח בידיעת ה' ובאהבתו, ובהם הוא מסתיים: תדע - תאהב, תדע יותר - תאהב את ה' ותקיים את מצוותיו יותר. תדע לאהוב יותר, תאהב לדעת יותר.

לימוד הרמב"ם מחולק בספר זה ליחידות לימוד שבועיות. בכל שבוע נעמיק בנושא אחד - נקרא ונבין, נחכים ונגיע לאהבת ה' מתוך הלימוד (וכתיבת התשובות המסכמות) וקיום המצוות.

אודה לבורא עולם על שגמלני חסדים רבים מנעורי, ותודות לאשתי היקרה, הורי, ובני משפחתי שמעודדים אותי תמיד ללימוד התורה.

נסיים בתפילה לה' שיתקיימו בנו הלומדים, דבריו של שלמה המלך ע"ה:

”פלס מעגל רגלך, וכל דרכיך יכוננו“

אביחי שלומי

# הקדמת הרמב"ם למשנה תורה



## עיין בהלכות א-ג: מתן תורה

1. מהו ההבדל בין "התורה" ל"מצוה"?

---

---

---

2. תאר בלשונך כיצד לימד משה את התורה שבע"פ?

---

---

---

## עיין בהלכות יב-טז: המשנה

3. אלו דברים נכתבו עד דורו של רבי יהודה הנשיא? פרט

---

---

---

4. מדוע כתב ר' יהודה הנשיא את המשנה? פרט

---

---

---

## עיין בהלכות יז-כא: ביאור המשנה והמשך הקבלה.

5. אלו ספרים נכתבו כביאור למשנה, ואלו ספרים נכתבו כמראה מקורות של המשנה?

---

---

---

6. ציין שני הבדלים בין תלמוד ירושלמי לתלמוד בבלי?

---

---

---

7. נסה להבין: מדוע היה חשוב לרמב"ם לציין כי כל מעבירי השמועה היו גדולי הדור המפורסמים בדורם?

---

---

---

### עיין בהלכות כב - לב: חיבור התלמוד והמדרשים.

8. כתוב בלשונך ארבעה עניינים המתבארים בתלמוד ירושלמי ובתלמוד בבלי?

---

---

---

9. אלו חיבורים המפרשים את התורה נכתבו בימי התנאים?

---

---

---

10. מדוע דיני התלמוד מחייבים את כל ישראל בקהילות שונות ברחבי העולם?

---

---

---

### עיין בהלכות לח- מב: כתיבת המשנה תורה

11. מדוע החליט הרמב"ם לכתוב את "משנה תורה"?

---

---

---

12. מדוע נקרא חיבורו של הרמב"ם "משנה תורה"?

---

---

---

13. ברר עם הרב שלך: איזה ספר נוסף נקרא בשם זה?

---

---

---

14. מהו הסדר על פיו נכתבו המצוות וביאוריהן בספר "משנה תורה"? ציין צורה אחרת של סדר כתיבת ההלכות!

---

---

---

דין בכיתה: איזה ספר היה צריך לכתוב הרמב"ם אם היה חי בתקופתנו? האם ספר צריך להיכתב לדור, או צריך להתאים לדורות כולם?



# הלכות יסודי התורה: "מעשה מרכבה" פרקים א' - ב'.



## פתיחה : לימוד מעשה מרכבה

1. עיין בפרק ב' בהלכות יא -יב: את מי מלמדים מעשה מרכבה?

---

---

---

2. עיין בפרק ד' בהלכה יג: מהם חמשת המצוות שבארבעת הפרקים א' - ד'?

---

---

---

3. עיין בפרק ד' בהלכה יג: מהו הפרדס, ומתי ראוי ללמוד את ענייניו?

---

---

---

4. עיין בפרק ד' בהלכה יד: כיצד כינו חכמים את לימוד "מעשה מרכבה"?

---

---

---

5. עיין בפרק ד' בהלכה יד: מי יכול ללמוד "דבר גדול" ומי יכול ללמוד "דבר קטן"? לאיזה לימוד אתה ראוי?

---

---

---

## עיין בפרק א' בהלכות א-ו: מציאות ה' וייחודו

6. עיין בהלכה ג': מהו היחס בין ה' ובין המציאות?

---

---

---

7. מדוע חייב לומר שמציאות ה' אמיתית יותר מכל מציאות?

---

---

---

8. "שהגלגל סובב תמיד": מהו הגלגל? ומה הקשר בין ה' ל"חוק ההתמדה"? (עיין בפירוש הלכה ה')

---

---

---

9. "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד": מדוע חייב להיות ה' אחד על פי הוכחה שכלית? (ציין שלושה שלבים)

---

---

---

### עיין בפרק א' הלכות ח- יב: ביאור מקראות התורה

10. מלא את הטבלה הבאה עפ"י הלכות ח-ט:

פסוק	פסוק המוכיח ההיפך	הסברו של הרמב"ם
'כִּי לֹא רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה'		
'לְבוּשִׁיהָ כְּתֹלַג חִוּר'		
'וְאֵל מִי תִדְמִינִי וְאֲשׁוּה'		

11. "וראית את אחורי ופני לא יראו": מה ביקש משה לראות, ומה השיב לו ה'?

---

---

---

12. "כיעסוני בהבליהם": עיין בהלכה יב', וכתוב מהו הקושי בפסוק זה, וכיצד הרמב"ם מיישב?

---

---

---

### עיין בפרק ב' הלכות א-ב: אהבת ה' ויראתו

13. כיצד כל אדם יכול לעורר את ליבו לאהבת ה' ויראתו?

---

---

---

14. מהי המסקנה שעולה מתוך ראיית חכמתו הגדולה של ה'?

---

---

---

**עיין בפרק ב' הלכות ג- ט: סוגי הברואים והמלאכים**

15. מהם שלושת סוגי הברואים?

---

---

---

16. עיין בפירוש: מהן "הכנפיים" של המלאכים?

---

---

---

17. ציין שלושה סוגי מלאכים שמוכרים לך גם מהתפילה, וכתוב אלו מלאכים פועלים אל מול הנביאים?

---

---

---

**עיין בפרק ב' הלכה י' : ידיעת ה'**

18. עיין בפירוש הלכה י': מהו ההבדל בין אמירת "חיי ה'" לאמירת "חיי ה'?"

---

---

---

**דין בכיתה:** מה הסכנות בלימוד פנימיות התורה בגיל צעיר? מדוע פנימיות התורה מעניינת אנשים רבים?



# הלכות יסודי התורה: "מעשה בראשית" פרקים ג' - ד'



## פתיחה - עיין בהקדמה לפרק ג' תחת הכותרת "המושג הידע והמטרה":

1. מה רוצה הרמב"ם ללמדנו כאשר הוא מדבר על תיאור המציאות?

---

---

---

2. מדוע אין המדע יכול לסתור את התורה?

---

---

---

## עיין בפרק ג' בהלכות א-ט: מערכת השמים

3. עפ"י הרמב"ם, מהם שמות החלקים מהם מורכבת מערכת השמים?

---

---

---

4. עיין בהסבר לציור המזלות: מהו המקור לצורת שנים עשר המזלות?

---

---

---

5. ציין שלושה הבדלים במערכת השמים בין ממצאי המדע כיום, לדבריו של הרמב"ם?

---

---

---

## עיין בפרק ג' הלכות י-יא: ארבעת יסודות החומר

6. מהם ארבעת היסודות של החומר עפ"י הרמב"ם?

---

---

---



7. מהו ההבדל המהותי בין הארץ ויסודותיה, למערכת השמים על כוכביה וגלגליה?

---

---

---

8. "הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות" - ממי מבקש דוד המלך לשבח את ה', ומהו השבח?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות א-ב: תכונות היסודות

9. כיצד נוצר השוני בין הגופים השונים, אם בכל גוף קיימים כל ארבעת היסודות?

---

---

---

10. מדוע לכל גוף חומרי יש סוף וחורבן?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות ג-ו: תכונות היסודות

11. "ואל עפר תשוב" - מה מלמד אותנו הרמב"ם עפ"י פסוק זה?

---

---

---

12. עיין בהלכה ו': היכן מתחברים ארבעת היסודות והופכים לגוף אחד, וכיצד?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות ז-ט: נפש האדם

13. "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו": מהו "צלם אלוקים" בו נברא האדם?

---

---

---

---

---

---

**שאלה לדין:** כיצד ניתן ליישב את תאוריית החומר של הרמב"ם עם הדברים ידועים לנו כיום? כיצד יש להתייחס לתיאוריות המדעיות של הרמב"ם, ושאר חכמי הדורות, אשר שילבו תיאוריות מדעיות בפסקי ההלכה?



# הלכות יסודי התורה: "קידוש ה' וחילול השם שמותיו וחפצי הקודש" פרקים ה' - ו'.



## עיין בפרק ה' בהלכות א-ה: קידוש ה' ע"י מסירת הנפש

1. מלא את הטבלה. ונמק!

מלך גוי גוזר שמד על עם ישראל	גוי מאיים על ישראל לעבור על המצוות	
		הגוי מתכוון להנאת עצמו
		הגוי מתכוון להעביר על המצוות ביחיד
		הגוי מתכוון להעביר על המצוות בפני עשרה מישראל

2. באיזה מקרה מותר לקבוצת יהודים למסור לגויים יהודי אחד למיתה כדי להציל את שאר הקבוצה?

---



---



---

## עיין בפרק ה' הלכות ו- ט: להתרפא בדבר האסור

3. על אלו איסורים אסור לעבור כדי להתרפא אפילו ממחלה מסוכנת?

---



---



---

4. התברר לך כי התרופה (שטעמה מר) למניעת פצעי בגרות, מכילה דבר האסור מהתורה - האם מותר להשתמש בה? פרט.

---



---



---

## עיין בפרק ה' הלכות י-יא: קידוש ה' בקיום מצוות והתנהגות ראויה

5. כתוב סיסמת פרסום ("סלוגן") המשכנעת תלמידים בכיתתך לנהוג בדרך המקדשת שם שמים.

---

---

---

6. ציין שני מעשים בהם דווקא אדם גדול בתורה מחלל את ה'?

---

---

---

7. "ונעלב מהן, ואינו עולבן": כיצד ניתן להגיע לדרגה כזו? עיין בפירוש להלכה יא'.

---

---

---

8. ציין אדם אותו פגשת או שמעת עליו שזכה לקדש שם שמים כפי שכתב הרמב"ם.

---

---

---

## עיין בפרק ו' הלכות א-ו והלכה ט: מחיקת שמות ה'

9. כמה שמות קודש יש בתורה?

---

---

---

10. אותיות הטפלות לשם ה': האם מותר למחוק אותם? פרט!

---

---

---

## עיין בפרק ו' הלכות ז-ט: השחתה ואיבוד של חפצי קודש.

11. מה דינו של ספר תורה שכתבו מין או גוי? פרט.

---

---

---

12. מה דינו של אדם שמחק כינוי שמו של ה' "רחום" ואת השם "שלמה" בשיר השירים?

---

---

---

שאלה לדיון: האם מותר למסור את הנפש- כשאדם לא צריך עפ"י ההלכה למסור את הנפש?



# הלכות יסודי התורה: "הנבואה" פרקים ז' - ח'.



## עיין בפרק ז' בהלכות א-ה: הראויים לנבואה וכיצד מתנבאים

1. ציין שלושה תנאים בהם צריך לעמוד, מי שרוצה להיות ראוי לנבואה?

---

---

---

2. שאלת חשיבה: מדוע מחויב הנביא בתנאים שכתבת בשאלה הקודמת?

---

---

---

3. ציין שלושה דברים שחש הנביא בזמן קבלת הנבואה?

---

---

---

4. כיצד יודע הנביא מהו פתרון "משל הנבואה"?

---

---

---

5. מי הם בני הנביאים? מדוע יש לפניהם כלי נגינה?

---

---

---

## עיין בפרק ז' הלכות ו-ז: נבואת משה, ומטרת הנבואה.

6. ציין ארבעה הבדלים בין נבואת משה רבנו לנבואת שאר נביאים?

---

---

---

7. ציין שתי סיבות לקבלת נבואה?

---

---

---

8. האם מופת הניתן על ידי אדם הטוען שנשלח בדבר ה', מוכיח בוודאות שהוא נביא בדבר ה'? פרט.

---

---

---

### עיין בפרק ח' הלכות א-ב: האמונה בנבואת משה

9. מדוע עלינו להאמין בוודאות לנבואת משה רבנו, ומי הם העדים לדבר?

---

---

---

10. "והן לא יאמינו לי" ממה חשש משה רבנו, ומה השיב לו ה' על כך?

---

---

---

### עיין בפרק ח' הלכות ב-ג: האמנת הנביא.

11. מדוע אנו מצווים לשמוע לקול הנביאים שבאו אחרי משה רבנו?

---

---

---

12. מדוע לא ייתכן שנשמע לנביא הסותר את נבואת משה רבנו?

---

---

---

דין בכיתה: לאורך הדורות עמדו נביאי שקר רבים, שעמדו והטעו את עם ישראל: מדוע טעו באותן תקופות רבים וטובים אחרי נביא השקר? כיצד היה ניתן להימנע מללכת אחרי נביאים אלו?



הלכות יסודי התורה:  
"הנביא ונאמנות לתורה ולעם ישראל"  
פרקים ט' - י'



**עיין בפרק ט' בהלכות א-ב: אין נביא יכול לחדש**

1. "והנגלות לנו ולבנינו עד עולם" - מה נלמד מפסוק זה?

---

---

---

2. "והנגלות לנו ולבנינו עד עולם" - כיצד ניתן לזהות נביא שקר, ומהו עונשו?

---

---

---

3. באלו מקרים חייב "נביא אמת" מיתה בידי שמים?

---

---

---

**עיין בפרק ט' בהלכות ג-ה: לעבור על מצוות בהוראת שעה ( הוראה זמנית)**

4. באיזו הוראת שעה לא נשמעים לנביא?

---

---

---

5. "פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה" - מי הנביא שהורה נגד פסוק זה, ומדוע?

---

---

---

6. נביא הכריע ע"י מופת, שהלכה כדעת חכם שלא נפסקה הלכה כמותו: כיצד צריך העם לנהוג?  
פרט.

---

---

---

## עיין בפרק י' הלכות א-ה: נאמנות הנביא ע"י אותות, והאיסור לנסותו.

7. כיצד על הנביא להוכיח את היותו נביא?

---

---

---

8. מהו ההבדל בין האותות של נביא אמת לאותותיהם של נביאי השקר הקוסמים?

---

---

---

9. "מה לתבן את הבר" - מהו התבן ומהו הבר?

---

---

---

10. האם נביא יכול לגלות את העתיד הפרטי של כל אחד? הוכח.

---

---

---

11. נביא שהודיע שפורענות עתידה לבוא - אך היא לא באה: מדוע אינו נחשב נביא שקר?

---

---

---

12. "וידעו כי נביא היה בתוכם" - מהי ההוראה הנלמדת מפסוק זה?

---

---

---

דין בכיתה: בעם ישראל ישנם תפקידי הנהגה שונים: מלך, נביא, כהן, ושופט: מדוע קיים ריבוי תפקידים? מהן הסכנות בריכוזם סביב אישיות אחת?



ברוך רחמנא דסייען  
לסיים את הלכות יסודי התורה  
נתחיל בעזרת ה' את "הלכות דעות"



# הלכות דעות: "הדרך הישרה בהתנהגות" פרקים א' - ב'.



## עיין בפרק א' בהלכות א-ב: דעות בני האדם

1. מתח קו בין המידות המנוגדות:

הסבר המידה שמימין	מידה	מידה	הסבר המידה משמאל
	שוע	כעסן	
	מהולל	רך לב	
	כמת - שאינו מרגיש	אונן	
	טהור גוף	אכזרי	
	אמיץ	בעל תאוה	
	רחמן	כילי	

2. מדוע מופיעה באדם מסוים מידה מסוימת?

הסבר בלשוןך	ציטוט
	שֶׁהוּן לְאָדָם מִתְחַלֵּת בְּרִיתוֹ לְפִי טֵבַע גּוּפוֹ
	דְּעוֹת שְׁטַבְעוֹ שֶׁל אָדָם זֶה מִכּוֹן
	לְמַד אוֹתָם מֵאַחֲרֵים
	שֶׁנִּפְנָה לָהֶן מַעֲצָמוֹ לְפִי מִחֲשָׁבָה שֶׁעֲלָתָה בְּלִבּוֹ
	שֶׁשָּׁמַע שֶׁזֶּה הִדְעָה טוֹבָה לוֹ וְבָה רָאוּ לִילֹךְ וְהִנְהִיג עֲצָמוֹ בָּה עַד שֶׁנִּמְקְבָה בְּלִבּוֹ

3. שאל את הרב שלך: מדוע פתח הרמב"ם את ספריו ההלכתיים בהלכות דעות מיד לאחר עניין האמונה?

---



---



---

## עיין בפרק א' הלכות ג-ז: הדרך הישרה - דרך ה'.

4. עיין בהלכות ג-ד ותאר בלשונך את שגרת חייו של תלמיד בישיבת "לפיד מודיעין" ההולך בדרך הממוצעת של הרמב"ם.

---

---

---

5. כיצד נקרא אדם שמכוון דעותיו לדעות הבינוניות?

---

---

---

6. מיהו ה"חסיד"?

---

---

---

7. מה הייתה מטרת הנביאים בכך שכינו את ה' בכינויים הבאים? מלא את הטבלה הבאה:

מידתו של ה'	כיצד אני צריך לנהוג?
ארך אפיים	
רב חסד	
ישר	

8. כיצד מציע הרמב"ם להפוך מעשים טובים אלו לתכונות נפש?

---

---

---

9. עיין בהלכה ז': היכן ציווה ה' ללכת בדרך האמצע, ומה השכר על מצווה זו?

---

---

---

10. עיין בפרק ב' הלכה ג': באלו מידות אין הולכים בדרך הממוצעת, ומדוע?

---

---

---

## עיין בפרק ב' הלכות א-ב: רפואת חולי הנפשות

11. 'העֲזִיבִים אַרְחוֹת יִשְׂרָאֵל לְלֶכֶת בְּדַרְכֵי חֶשֶׁךְ': מי הם ההולכים ב"דרכי חושך", ומהי "דרך האור"?

---

---

---

12. מהם השלבים בתיקון חולי הנפש?

---

---

---

13. מדוע אין חולי הנפשות יכולים לטפל בעצמם?

---

---

---

**עיין בפרק ב' הלכות ד-ו: אופן הדיבור הראוי, ואיסור גניבת דעת.**

14. יתרונות רבים לשתיקה - מהם?

---

---

---

15. כתוב בלשונך שלוש מתוך הדרכותיו הטובות של הרמב"ם למלמדים את התורה.

---

---

---

16. תן דוגמא מהחיים לאיסור "גניבת דעת"?

---

---

---

17. האם מותר להזמין חבר לארוחה מתוך כבוד, אע"פ שברור לך שלא יבוא?

---

---

---

**עיין בפרק ב' הלכה ז: הדרך הנכונה לחיים - שמחה ועין טובה.**

18. מהי המידה המרכזית בחייו של ההולך ב"דרך הזהב" של הרמב"ם?

---

---

---

**דין בכיתה:** האם תכונה נפשית יכולה באמת להשתנות? כיצד צריך להתייחס לנטייה נפשית המנוגדת לתורה?



הלכות דעות:  
"הנהגת המעשים והנהגת הגוף בדרך ה"  
פרקים ג' - ד'.



עיין בפרק ג' בהלכה א': האיסור בהינזרות

1. מדוע עלול האדם לחשוב כי ראוי להיות מנותק מדברים חומריים?

---

---

---

2. מהי דרכם האסורה של "כמרי אדום"?

---

---

---

3. 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש': מיהו החוטא ומהי כפרתו?

---

---

---

4. באיזה אופן יתיר הרמב"ם את הנזירות? העזר בפירוש.

---

---

---

עיין בפרק ג' הלכות ב-ג: חיים לשם שמים

5. "לא יאכל כל שהחך מתאנה פכלב וחמור": ממה צריך להיות מורכב מזונו של האדם?

---

---

---

6. מדוע קיים הבדל במאכלים של שני אנשים הרוצים ללכת בדרך ה'?

---

---

---

7. מה צריכות להיות כוונותיו של תלמיד הישיבה כשהולך ל"חדר כושר" או יוצא לריצה?

---

---

---

8. עיין בפירוש הלכה ג': "וכל מעשיך יהיו לשם שמים": מה מותר לאדם לעשות כדי לשמור על בריאות נפשו?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות א-ג: הנהגת הגוף באופן בריא : באכילה והתעמלות

9. מדוע דברי הרמב"ם בענייני רפואה אינם תואמים בדיוק את מציאות חיינו כיום? העזר בהקדמה לפרק ד'

---

---

---

10. מהם כללי האכילה והשתייה הבסיסיים? מתי נוהגים לאכול ולשתות בתרבות האכילה בה אנו חיים?

---

---

---

11. כיצד נכון לשלב אכילה ושתייה?

---

---

---

12. מתי צריך לאכול ארוחת בוקר, ומה חובה לעשות אחר כך?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות ד-ה: הנהגת הגוף באופן בריא : שינה.

13. שינה: מהי כמות השינה המומלצת, ומתי צריך לקום?

---

---

---

14. ציין שניים מכללי השינה של הרמב"ם.

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות ו-יב: הנהגת הגוף באופן בריא : מאכלים

15. ציין שני סוגי מאכלים לכל הגדרה בטבלה:

מאכלים שראוי לא לאכול לעולם	מאכלים שראוי להמעיט באכילתם	ראוי לאכול רק בחורף	ראוי לאכול רק בקיץ	ראוי לאכול לאחר הארוחה	ראוי לאכול תוך כדי הארוחה	ראוי לאכול לפני הארוחה

16. מהו ההבדל בכמות האכילה בין הקיץ לחורף?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות יג - טו: הנהגת הגוף באופן בריא : מניעת חולאים.

17. מה מצבו של הגוף אם האדם סובל מ"עצירות"?

---

---

---

18. עיין בהלכה יד: מהם שלושת הכללים למניעת חולאים, וחיזוק הגוף?

---

---

---

19. 'שמר פיו ולשונו, שמר מצרות נפשו': באר את שני הציוויים בפסוק!

---

---

---

## עיין בפרק ד' הלכות טז- יט: רחיצה ושאר כוחות הגוף

20. כתוב שלושה מהתנאים ל"רחיצה בריאה"? הזמן הראוי, חום המים, הכנה למרחץ, לאחר הרחיצה

---

---

---

21. כיום תרומת דם התבררה כדבר בריא לגוף: מהו הזמן הטוב ביותר לתרומת דם?

---

---

---

## עיין בפרק ד' הלכות כ-כב: הנחיות בריאות כלליות

22. למי לא יועילו הדרכות הבריאות של הרמב"ם? ציין שני מקרים

---

---

---

23. הרמב"ם מחייב תלמיד חכמים לגור במקום שיש בו עשרה דברים: ציין את הסיבות לדעתך לשלושה מהדברים.

---

---

---

24. מדוע הקפיד הרמב"ם דווקא על תלמיד חכמים, ולא על כל אדם? היעזר בפירוש להלכה כג'.

---

---

---

דין בכיתה: מה מקומם של הלכות בריאות בספר הלכה? האם התורה היא ספר חוקים או דרך חיים? האם נדרשים אנו ל"חיי תורה" או תורת חיים?



# הלכות דעות: "הנהגת תלמידי חכמים" פרק ה'.



## עיין בפרק ה' בהלכות א'-ו': אכילה, וצניעות

1. באלו מעשים צריך להיות תלמיד חכמים שונה משאר העם?

---

---

---

2. ציין את ההבדלים בין דרך הפעולה הראויה לדרך שאינה ראויה, על-פי הטבלה הבאה:

הפעולה	הדרך הראויה	הדרך שאינה ראויה
אכילה		
מקום האכילה		
השתיה		
דיבור		

3. מהי הצניעות הראויה בלבושו של תלמיד חכמים?

---

---

---

4. כיצד יש לנהוג בבית הכסא, בצניעות וכבוד הגוף?

---

---

---

## עיין בפרק ה' הלכות ז'-ט: דיבור והופעה

5. מהי המטרה בדיבורו הנעים והחיובי של תלמיד חכמים?

---

---

---



6. באלו מקרים תלמיד חכמים לא מועיל בדיבורו, וטוב לו שישתוק?

---

---

---

7. עם מי אסור לתלמיד חכמים לדבר ברשות הרבים, אפילו בדברי חכמה? מדוע?

---

---

---

8. באלו דברים נחת "מיותרת" אסורה?

---

---

---

9. אלו בגדים ומנעלים אסור לתלמיד חכמים ללבוש או לנעול? פרט

---

---

---

10. האם מותר לתלמיד חכמים לשים בושם על גופו ובגדיו?

---

---

---

### עיין בפרק ה' הלכות י- יב: פרנסה ומשא ומתן

11. כיצד על תלמיד חכמים לחלק את התקציב בתוך משפחתו? נסה להסביר מדוע

---

---

---

12. 'מי האיש אשר נטע כרם ולא חללו' - 'כרם תטע': מהו ההבדל בין שני הפסוקים?

---

---

---

13. מהו סדר הרכישות שאדם צריך לרכוש עפ"י הרמב"ם:

--	--	--	--	--	--

**תרמילון:** בית ברעננה, שדות תותים בשרון, דירה במגדלי אקירוב, חופשה בשוויץ, מפעל ליצור שבבים, ארוחה מפנקת במסעדה.

14. הסבר את המושגים "ערב" ו"קבלן", ומדוע תלמיד חכמים צריך לסרב להיות ערב או קבלן?

---

---

---

15. מהי המטרה הנעלה לשמה מתנהל תלמיד חכם כפי שלמדת בפרק זה?

---

---

---

**דין בכיתה:** האם ההליכה בדרכי ה' מצמצמת את ההנאה בחיים, או מוסיפה הנאה בחיים?



# הלכות דעות: "אהבת הזולת ואיסור הפגיעה בו" פרקים ו'-ז'.



## עיין בפרק ו' בהלכות א'-ג': החברה והשפעתה

1. עיין בהקדמה לפרק: מהן שתי המטרות של התורה בענייני חברה?

---



---

2. מה החשש בהמצאות בחברת אנשים רשעים?

---



---

3. מלא את הטבלה הבאה עפ"י הלכה ב':

מקום מגורים נוכחי	צריך לעבור אל...	הסיבה
בְּמִדְיָנָה שְׁמֹנֶה עָרֵי וְאֵין אֲנָשִׁיָּה הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל		
כָּל הַמְּדִינֹת שֶׁהֵיא יוֹדְעִים וְשׁוֹמְעִים שְׂמוֹעַתָּן נוֹהֲגִים בְּדֶרֶךְ לֹא טוֹבָה		
רְעִים וְחֹטְאִים שְׂאִין מְנִיחִים אוֹתוֹ לֵישֵׁב בְּמִדְיָנָה אֲלֵא אִם כֵּן נִתְעַרַב עִמָּהּ וְנוֹהֵג בְּמִנְהַגֵּם הָרַע		

4. כיצד על האדם להדבק בה' ? ציין שלושה דברים מעשיים לך כיום.

---



---

5. "המתכבד בקלון חברו.."- הבא דוגמא למעשה פסול שכזה והסבר מהו עונשו?

---



---

6. תן דעתך: לאור הלכה א' - האם חובה עלינו להסתגר כחברה דתית?

---

---

---

**עיין בפרק ו' הלכות ד- ט: יחסים בעם ישראל: אהבה שנאה ותוכחה.**

7. כמה מצוות יש באהבת הגר? מדוע לדעתך יש יותר מאחת?

---

---

---

8. מדוע איסור שנאה קיים רק במקרה שאדם שונא ושותק? שאל את הרב מדוע הביא הרמב"ם דוגמא זו מספר שמואל ב'.



---

---

---

9. מצוות תוכחה: מתח קו בין המקרים לדרך הפעולה הנכונה!

תגובה	מקרה
חַיֵּב אָדָם לְהוֹכִיחוֹ עַד שְׂיָכֵהוּ	הַרְאָה חֲבֵרוֹ שְׁחָטָא אוֹ שֶׁהֵלֵךְ בְּדַרְךָ לֹא טוֹבָה
לֹא יִדְבֵר לוֹ קְשׁוֹת עַד שְׂיִכְלִימוּ	אִם לֹא קִבֵּל מִמֶּנּוּ
וּמְסַרְסְמִים חָטְאוּ וּמְחַרְפִּים אוֹתוֹ בְּפָנָיו וּמְבַזִּין וּמְקַלְלִין אוֹתוֹ	הַמּוֹכִיחַ אֶת חֲבֵרוֹ תְּחִלָּה
לְהוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא חוֹטֵא עַל עֲצָמוֹ בְּמַעֲשָׂיו הָרָעִים	בְּדַבְרֵי שָׁמַיִם אִם לֹא תִזְרַבּוּ בְּפִסְתֵּר

10. ציין את ההבדל בין מצוות התוכחה בעבירות שבין אדם לחברו לעבירות שבן אדם למקום.

---

---

---

11. באיזה אופן אין איסור לשתוק ולא להוכיח?

---

---

---

**עיין בפרק ו' הלכה י' : זהירות מפגיעה ביתומים ואלמנות**

12. מדוע אסרה תורה לדבר קשות אפילו לאלמנתו של מלך, ויתומיו?

---

---

---

13. מדוע נענש מיד מי שפוגע ביתומים ואלמנות, ומהו עונשו?

---

---

---

14. מאיזו סיבה מותר לדבר קשות אל יתום?

---

---

---

15. באיזה אופן בטל מעל היתום הגדרתו כיתום? נסה לשער מה הדין באלמנה?

---

---

---

### עיין בפרק ז' הלכות א-ו: רכילות, לשון הרע, והוצאת שם רע.

16. כיצד הבין הרמב"ם שמעשה הרכילות הוא איסור חמור ביותר?

---

---

---

17. לשון הרע דבר נורא! מלא את הטבלה:

מקרה שבו מותר לעבור על האיסור	הסבר האיסור	האיסור
		רכילות
		לשון הרע
		הוצאת שם רע

18. עיין בפירוש להלכה ג': מדוע המקבל לשון הרע, נענש בחומרה גדולה יותר ממי שמספר לשון הרע?

---

---

---

19. אבק לשון הרע : הסבר לדני מה הבעיה בכל משפט שאמר!

המשפט ה"מאובק" בלשון הרע	ההסבר לדני - מה הבעיה!
"מי היה מאמין שמשה יגיע למצב הזה?"	
מספר לשונאי משה: "תדעו לכם: משה הזה בחור טוב"	
"משה, שהשכל שלו נמצא בגרביים, קיבל מאה בגמרא!"	
"שמעת, משה קיבל שלושים בלשון! ...אאה, לא ידעתי שזה לשון הרע"	

20. עיין בהלכה ה': מהן המטרות של מספר לשון הרע? פרט את המטרות השונות.

---

---

---

21. מדוע נאסר לגור בשכונתם של מספרי לשון הרע? העזר בתחילת פרק שישי.

---

---

---

### עיין בפרק ז' הלכות ז- ח: נקימה ונטירה

22. מדוע לא ראוי לנקום על מעשיו הרעים של אדם? מהי הדוגמא של הרמב"ם לאדם שאינו נוקם?

---

---

---

23. מדוע אסרה התורה את הנטירה?

---

---

---

24. מהי הדרך הנכונה לעשות כשאדם רשע פגע בך?

---

---

---

**דין בכיתה:** כיצד ניתן לקיים עיתון או אתר חדשות ללא רכילות ולשון הרע? כתבו הנחיות לעורך עיתון או אתר חדשות!



ברוך רחמנא דסייען  
לסיים את הלכות דעות  
נתחיל בעזרת ה' את "הלכות תלמוד תורה"

# הלכות תלמוד תורה: "חובת לימוד התורה במשפחה" פרקים א' - ב'



## עיין בפרק א' בהלכות א'-ג': החובה ללמוד וללמד

1. עיין בהקדמה: "לְכַבֵּד מְלִצְדָה וְיִוֵדְעִיהָ" - מדוע חובה לכבדם? שתי סיבות!

---

---

---

2. את מי חייב אדם ללמד תורה? כתוב ליד כל אחד מספר עפ"י סדר המחויבות ללמד

נכד	תלמיד	בן	בת	את עצמו	אשתו
-----	-------	----	----	---------	------

3. "ויצאו בני הנביאים" מה למד הרמב"ם מפסוק זה?

---

---

---

4. מדוע חייב אדם ללמוד תורה גם אם לא לימדו אביו תורה? היעזר בפירוש להלכה ג'.

---

---

---

## עיין בפרק א' הלכות ד-ה: סדר הקדימות בלימוד תורה.

5. את מי צריך להעדיף בלימוד תורה - אם הוא ובנו צריכים ללמוד? פרט.

---

---

---

6. לימוד תורה ונישואין: מלא את הטבלה שלפניך לאחר שעיינת בהלכה ה' ובפירוש:

המקרה	הדין והסיבה לכך
אדם שלא למד תורה	
אדם שסיים ללמוד את השלב הבסיסי בתורה	
לא למד תורה, אך יצרו גובר עליו	
חשקה נפשו בתורה כ"בן עזאי"	

### עיין בפרק א' הלכות ו- י: היקף חובת הלימוד

7. ציין מה צריך ללמוד בכל גיל:

הגיל	הלימוד
שנתיים	
שש	
שבעים	
בן מאה ותשע עשרה	

8. מדוע מותר לשלם שכר עבור לימוד תורה? עיין בפירוש הלכה ז'.

---

---

---

9. מהו הזמן ביממה בו חייב להקדיש זמן ללימוד?

---

---

---

10. אלו מקרים רפואיים או מקצועות פוטרים את האדם מלימוד התורה?

---

---

---



## עיין בפרק א' הלכות יא- יג: תכני הלימוד לאיש ולאשה

11. מה נלמד היום... תלוי מי אתה: מלא את הטבלה עפ"י הלכה

מערכת שעות	חומר הלימוד	סוג התלמיד
		תחילת לימודו
		גדול בחכמה
		אשה ( לא ילדה) הרוצה ללמוד תורה

12. עיין בהלכה יב ובפירוש והסבר את המושגים הבאים:

מידות:

דברי שמועה:

פרדס:

דברי קבלה:

13. עיין בהלכה יג: איזה חלק בתורה חובה ללמד ילדה קטנה?

## עיין בפרק ב' הלכות א- ד: הלכות תלמודי תורה, ושיבות תיכוניות.

14. "מושיבין מלפדי תינוקות": איזה עיר "מחרימין" ואיזה עיר "מחריבין"?

15. מהם התנאים לכניסת הבן לכיתה א' היעזר בפירוש להלכה ב'.

16. עיין בפירוש הלכה ב': את מי מהתלמידים מותר להכות? ומהי מטרת ההכאה של התלמידים?

17. "שישי חופשי... האם הדבר מותר עפ"י הרמב"ם? מצא צדדים לכאן ולכאן!

18. "הרב המלמד צריך להיות...": הסבר את המושגים הבאים עפ"י פירוש הלכה ג':

בעל יראה-

מהיר-

דקדקן-

### עיין בפרק ב' הלכות ה- ז: שמירה על איכות הלימוד.

19. ציין שני מרכיבים אותם מחייב הרמב"ם כדי לשמור על איכות הלימוד?

20. אלו תקנות עשו חכמים כדי לגרום לתחרות בין בתי ספר מקומיים, בעניין לימוד התורה?

# הלכות תלמוד תורה: "סדרי הלימוד בישיבה ובלומוד העצמי" פרקים ג' - ד'



## עין בפרק ג' בהלכות א'-ה': גדולת הלימוד

1. "לכולנו, לכולנו, כתר על הראש..." מלא את הטבלה על פי שלושת הכתרים:

הוכחה מפסוק	מיועד ל..	הכתר
		תורה
'זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי'		
	אהרון ובניו	

2. הסבר את הפסוקים הבאים:

'בי מלכים ימלכו':

'קרה היא מפנינים'

3. עיין בפירוש הלכה ג': מדוע גם לימוד תורה שאינו מעשי כל כך עבורך חשוב כל כך?

---



---



---

4. דני אחר לישיבה מאוד והפסיד את שלושת שיעורי הגמרא הבוקר, בטענה כי כיבד הוריו. האם נהג

נכון? השב על פי הסבר הלכה ג' ועפ"י הלכה ד'.

---



---



---

5. עמית ויוסי התווכחו מהו לימוד "תורה לשמה". מתח קו בין המושג לדוגמא הנכונה.

תורה לשמה	עליתי לתורה כדי לכבד את אבא
תורה שלא לשמה	הלכתי להתנדב כדי לזכות לחיי העולם הבא
	קראתי קריאת שמע בכוונה כי אני אוהב את ה'

## עיין בפרק ג' הלכות ו- ט: לימוד תורה כראוי

6. 'כָּךְ הִיא דְרָכָה שֶׁל תּוֹרָה...': האם חייב אדם להתענות כדי ללמוד תורה? היעזר בפירוש להלכה ו'.

---

---

---

7. לדני מאוד קשה ללמוד גמרא. נסה לעודד אותו עפ"י סוף הלכה ו'.

---

---

---

8. במפגש חברים בסוף השנה תכננו החברים את המשך חייהם. מתח קו בין התכנון לפסוק או מאמר חז"ל המבטא את מעשיהם!

<u>דני: אני טס לסין, קונה מפעלים מייצר משהו מיוחד ומוכר אותו בכל העולם ותוך כדי לומד תורה</u>	<u>וְלֹא תֹאמַר לְכַשְׂאֲפִנָּה אֲשֶׁנָּה שְׂמָא לֹא תִפְנֶה:</u>
<u>משה: אני פותח חנות בקניון עזריאלי הקרוב ועושה מיליונים ותוך כדי לומד תורה</u>	<u>'לא בשמים היא ולא מעבר לים היא'</u>
<u>דוד: אני חי בפשטות כדי שאוכל ללמוד תורה</u>	<u>'הוֹי כָּל צָמֵא לָכוּ לַפְּיִים'</u>
<u>מאיר: אני הולך לחיות בעבודה, ופעם בשבוע אקדיש זמן ללימוד תורה</u>	<u>'לא כָּל הַמְרַבֵּה בְּסִחוּרָה מְחַכֵּים'</u>

## עיין בפרק ג' הלכות י- יא: לימוד תורה ופרנסה.

9. מהי דעת הרמב"ם ביחס לשילוב "תורה ועבודה" ומדוע?

---

---

---

10. העוסק בתורה פטור או חייב...: הקף בעיגול את הדברים שמהם פטור העוסק בתורה:

שירות בצה"ל בהגנה על המולדת / תשלום מיסי המדינה / תשלום מס שמירה / תשלום עירוני לבניית מדרכות וכבישים / מלאכה בכלל.

11. מדוע קיימת סכנה גדולה למי שמתפרנס מלימוד תורה להיות שודד?

---

---

---

## עיין בפרק ג' הלכה יב': המאמץ בלימוד תורה.

12. "זאת התורה אדם כי ימות באוהל" מה למדו חכמים ברמז מפסוק זה?

---

---

---

13. ציין שלושה מעשים הגורמים להצלחת לימוד התורה?

---

---

---

## עיין בפרק ג' הלכה יג': תורה בלילה ועוון ביטול תורה.

14. מה למדו חכמים מהפסוקים הבאים:

'קומי רני בלילה':

ובלילה שירה עמי:

פי דבר ה' בזה:

בשמחה ובטוב לבב מרב כל:

15. מה ענשו של מי שאינו לומד תורה בלילה? היעזר בפירוש הלכה יג'.

---

---

---

## עיין בפרק ד' הלכות א - ג: התלמיד והמלמד.

16. מדוע אסור ללמד תורה תלמיד "שאינו הגון"? היעזר בפירוש הלכה א'.

---

---

---

17. התאם את האימרה לסוג הלימוד ואופי המורה:

האמרה	המורה הוא..	הסיבה
'ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא'		
"קבל את האמת ממי שאמרה"		

18. מהי צורת הישיבה בשיעור? מדוע?

---

---

---

19. באלו מקרים מותר לתורגמן לשנות מדברי הרב?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות ד-ה: הסבלנות והיראה.

20. כיצד הרב צריך לנהוג אם תלמידיו לא הבינו את שלימד? פרט.

---

---

---

21. מדוע הרב חייב להתנהג מול תלמידיו בצורה מכובדת?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכות ו-ח: שאלת רב.

22. אני רוצה לשאול שאלה...: ההבדלים בין שאלות הרב לשאלות התלמידים: כתוב מותר או אסור.

השואל	שאלה בנושא הנלמד	שאלה שלא בנושא הנלמד	לשאל שאלה מטעה
הרב			
התלמיד			

23. מהו העיקרון המנחה את הרב בהקדמת תשובה בעניין מסוים?

---

---

---

### עיין בפרק ד' הלכה ט': קדושת בית המדרש.

24. אלו דברים אסורים בבית המדרש? מדוע?

---

---

---

25. תן דעתך: האם ראוי לשאול דווקא רב שיש לך עמו היכרות אישית? מדוע?

---

---

---

**דין בכיתה:** כיום רבים השואלים את שאלותיהם ב"שו"ת sms" או באינטרנט. באלו כללים חייבים השואלים לעמוד?



# הלכות תלמוד תורה: "כבוד רבו" פרק ה'.



## עיין בפרק ה' בהלכה א': חשיבות כבוד רבו

1. עיין בהקדמת הפירוש לפרק: מהן שתי הסיבות לחובה לחלוק כבוד לרב?

---

---

---

2. התאם את ההגדרות לפירושיהן:

לא עומד במקומו, לא יושב במקומו, לא סותר את דבריו	כבוד
מאכיל, משקה, מכניס, מוציא, מלביש	מורא

3. באיזה תנאי צריך לכבד את אבא יותר מהרב?

---

---

---

## עיין בפרק ה' הלכות א-ג: החולק על רבו

4. "לפיכך אמרו חכמים...": התאם את המקרה בתורה לאיסור!

להרהר על הרב	קורח ועדתו התלוננו על לקיחת הסמכויות למשה
לחלוק על הרב	העם התלונן שמשה הוציאם ממצרים
להאשים את הרב	העם התלונן על המים והמזון

5. ציין שלושה מקרים שבהם אסור לתלמיד חכם להורות הלכה.

---

---

---



## עיין בפרק ה' הלכות ג-ד : תלמיד והוראה בציבור

6. "התלמיד שרצה להיות כרבו" : התאם את המקרה לדין

לפסוק הלכה	קיבל רשות מרבו
לפתוח מדרש	רבו נפטר
	רחוק מרבו 21 ק"מ

7. מהי הסכנה בפסיקת הלכה של תלמיד שלא ראוי להורות הלכה, מה גורם לתלמיד זה לנהוג כך?

---

---

---

8. עיין בפרק ה' הלכות ה-ט: כיצד מכבדים את הרב, וכיצד יראים מהרב?

---

---

---

9. כיצד יש לפנות לרב לשלום, וכיצד יש להשיב לו שלום?

---

---

---

10. היכן צריכים התלמידים להתפלל בבית המדרש כשרבם מתפלל עימם?

---

---

---

11. כמה פעמים בשנה חייב התלמיד לבוא לרבו, וכיצד נפרדים מרב לאחר מפגש?

---

---

---

12. באיזה מקרה תלמיד של חכם עלול לחשוש שיחשבוהו לעבד?

---

---

---

13. "וְכָל תַּלְמִיד שְׂמֹזְזֵל דְּבַר מְכַל כְּבוֹד רַבּוֹ גוֹרֵם לְשִׁכְנָה שְׂתַסְתַּלַּק מִיִּשְׂרָאֵל": מדוע השכינה מסתלקת?

---

---

---

## עיין בפרק ה' הלכות ט - י : קריעה על רבו

14. אבלות התלמיד על הרב: מהו ההבדל בין רב מובהק לרב שאינו מובהק?

---

---

---

15. מדוע לא ראוי לדבר בפני המדריך הנערץ בבני עקיבא?

---

---

---

## עיין בפרק ה' הלכות יא - יג : מחילת כבוד והיחס לתלמידים

16. עיין בפירוש: מתי ראוי שהרב לא ימחל על כבודו?

---

---

---

17. "וְצָרִיךְ אָדָם לְהִזָּהַר בְּתַלְמִידָיו וּלְאַהֲבָם שֶׁהֵם הַבְּנִים הַמְּהַנִּים לְעוֹלָם הַזֶּה וְלְעוֹלָם הַבָּא": כיצד מזכים התלמידים את הרב לאחר מותו?

---

---

---

18. מה מוסיפים התלמידים לרב, וכיצד?

---

---

---

דין בכיתה: האם מותר לערוך סרטון או הצגות על הרבנים, מחנכי הכיתות, במסיבת פורים?



הלכות תלמוד תורה:  
"תלמידי חכמים - כבודם ונידוים"  
פרק ו' - ז'.



**עיין בפרק ו' בהלכות א'-ח': קימה בפני חכם**

1. "והדרת פני זקן": מה ציוותה תורה בפסוק זה? פרט.

---

---

---

2. ציין 6 מקרים בהם אין עומדים בפני חכמים אע"פ שרואים אותם?

---

---

---

3. ציין שני דברים שעל חכם לעשות כדי שלא להטריח את הציבור לעמוד לכבודו.

---

---

---

**עיין בפרק ו' הלכה ט': זקן מופלג**

4. מה ההבדל בין כיבוד זקן גוי לזקן יהודי, והאם גם רבנים חייבים לכבדם?

---

---

---

**עיין בפרק ו' הלכה י': הטבות הציבור לחכמים**

5. פטור החכמים מטורח העיר: האם קיים הבדל בין מלאכה שהוטלה על הציבור לעשותה לבין מלאכה שהציבור שוכר לשם כך פועלים?

---

---

---

6. במה מעדיפים את החכם במסחר ובבית הדין? פרט.

---

---

---

7. תן דעתך: האם גם כיום ראוי לפטור כל בחור ישיבה מהחובות הציבוריות? מדוע?

---

---

---

### עיין בפרק ו' הלכות יא' - יד: עונשם של המבזים תלמידי חכמים.

8. מהו העונש ההיסטורי על ביזוי תלמידי חכמים?

---

---

---

9. ביזוי תלמיד חכם: השלם את הטבלה.

העונש	ביזה חכם
	לאחר פטירתו
	בחייו
מנדה אותו לאחר שזילזל בו ללא עדים	
מנודה לאותה עיר, אך לא לעיר מגוריו	

10. ציין שני מקרים עליהם מנדים כדי לשמור על בטחון הציבור, ומקרה אחר עליו מנדים כדי להגן על תקנות חכמים.

---

---

---

### עיין בפרק ז' הלכה א: נידוי לתלמידי חכמים.

11. מהי דרך הטיפול בתלמיד חכם שסרח במעשים רעים?

---

---

---

12. תלמיד חכם שזלזל באחת מתקנות מדברי סופרים: כיצד ראוי לנהוג כלפיו? פרט.

---

---

---

### עיין בפרק ז' הלכה ב- ו : דיני נידוי וחרם.

13. כיצד מטילים את הנידוי וכיצד מתירים אותו?

---

---

---

14. מהו היחס הראוי למנודה ולמוחרם? מלא את הטבלה:

חרם	נידוי	
		בדבר שבקדושה
		בעניין לימוד תורה
		בעניין פרנסה
		לאחר מיתתו

### עיין בפרק ז' הלכה ז- יג : התרת נידוי וחרם.

15. מתח קו בין המקרה לדין שלו:

מקרה	דין
שְׁלֵשָׁה שָׁנָדוּ וְהִלְכוּ לָהֶן לְאַרְץ אַחֵרָה	הַנָּשִׂיא יִתִּיר לוֹ
לֹא יָדַע מִי שָׁנָדוּהוּ	מִפְּרֵי לְעֵצְמוֹ
נָדָה עֵצְמוֹ עַל דַּעַת פְּלוֹנִי (מוֹתְנָה בְּהִתְרָתוֹ שֶׁל אָדָם אַחֵר)	בְּאֵין שְׁלֵשָׁה אַחֵרִים וּמִתִּירִין
נָדָהוּ בַחֲלוּם	צָרִיף עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם שְׁשׁוּנֵין הִלְכוּת

16. מעלתם של לומדי התורה: סמן במספרים את מעלת הלומדים עפ"י הלכה יב:

לומדי משנה	לומדי הלכה	לומדי מקרא	לא יודעים לקרוא

### עיין בפרק ז' הלכה יג': המזלזלים בנידוי

17. מה דינם של מי שלא מקיימים את החרם או הנידוי על חברים?

---

---

---

## עיין בפרק ז' הלכה יג': נידוי לכבוד חכם

18. התייחסות החכם למנוחה:

המקרה	אם החכם סולח	אם החכם לא סולח	הסיבה
ביזו את החכם בסתר			
ביזו את החכם ברבים			

**דין בכיתה:** האם כיום עונשי הנידוי והחרם מועילים, וראוי להפעילם?



ברוך רחמנא דסייען  
לסיים את הלכות תלמוד תורה  
נתחיל בעזרת ה' את "הלכות עבודה זרה"

הלכות עבודה זרה:  
**"התפתחות העבודה זרה  
 ואיסור עבודה זרה"**  
 פרקים א' - ב'.



**עיין בהקדמה להלכות עבודה זרה: פירוט המצוות**

1. "חפש את המצווה": עיין בפירוש של המצוות ומצא את המצווה התואמת לפירוש:

המצווה	הפירוש
	לא להעסיק את מחשבתו בשטויות של עבודה זרה
	לא להעביר את הבן או הבת מעל האש
	לא להשתחוות על אבן מצוירת בפיתוחים יפים
	לא להגיד עתידות, מתוך מצב נפשי מיוחד
	לא ללחוש הברות לא מובנות כדי להגן על אדם מפני מזיקים

**עיין בפרק א' בהלכות א' - ב': התפתחות העבודה זרה**

2. מלא את הטבלה שלפניך.

מנהיגי הטעות	אמונת טעותם	מעשה טעותם
חכמי דור אנוש		
נביאי שקר		
אנשים כוזבים		
הכומרין		

3. מי ידעו לכל אורך הדורות שקדמו לאברהם אבינו שיש רק אלוה אחד לעולם? פרט.

---

---

---

4. תן דעתך: מדוע לא פעלו כל הנ"ל לביטול העבודה זרה כאברהם אבינו?

---

---

---

### עיין בפרק א' הלכה ג': אברהם אבינו ופעלו

5. באיזה גיל הכיר אברהם אבינו את הבורא, ובמה האמין עד אז?

---

---

---

6. באלו דרכים פעל אברהם אבינו להחדיר את "אמונת האמת" בדורו? פרט.

---

---

---

7. מי הם "אנשי בית אברהם"?

---

---

---

8. כיצד דאג אברהם אבינו שמפעלו להחדרת "אמונת האמת" לא יפסק לאחר מותו? פרט.

---

---

---

9. כיצד שיכלל יעקב אבינו את מפעלו של אברהם אבינו?

---

---

---

10. מדוע כמעט וירד כל מפעלו של אברהם אבינו לטמיון, ומתי אירע הדבר?

---

---

---



11. כיצד ניצל מפעלו של אברהם אבינו מאובדן?

---

---

---

**עיין בפרק ב' הלכות א' - ג: עיקר איסור ע"ז, ואיסור הפניה אחריה.**

12. מהו העיקרון המרכזי באיסור עבודה זרה?

---

---

---

13. מדוע הזהיר ה' שלא לעבוד את גרמי השמים?

---

---

---

14. כיצד עלינו להישמר מעבודה זרה ומחשבות זרות העוקרות את עיקרי התורה? פרט.

---

---

---

משימה לשבוע הבא: שאל את הרב שלך או שתשאל רב באתר מורשת או בשו"ת sms - יש לענות על שתי שאלות מתוך שאלות 51 - 71.



15. האם מותר לשמוע מנגינות של כנסיות בקונצרט או ברדיו?

---

---

---

16. האם מותר להיכנס למסגדים וכנסיות?

---

---

---

17. האם מותר לראות סרטים שמשולב בהם כנסיות ועובדי עבודה זרה?

---

---

---

18. מדוע אסור להרהר באמיתות האמונה בה' או להבדיל באמיתות העבודה זרה?

---

---

---

19. מהו העונש על "ולא תתורו אחרי לבבכם" מדוע? עיין בפירוש.

---

---

---

20. תן דעתך: לאור דברי הרמב"ם - כיצד בכל זאת ניתן לחקור את האמונה בה?

---

---

---

### עיין בפרק ב' הלכות ד' - ה' חומרת הפניה אחרי עבודה זרה, משומדים ומינים

21. מדוע שקולה עבודה זרה כנגד כל המצוות?

---

---

---

22. עיין בפירוש הלכה ה': באיזה אופן מקבלים בכל זאת יהודי שהתנצר, ויש לו חלק לעולם הבא?

---

---

---

### עיין בפרק ב' הלכות ו - יג: מגדף.

23. מהו הקשר בין מגדף לעובד עבודה זרה?

---

---

---

24. עיין בהלכה ד' בפרק ג': מהו עונשם של שניהם?

---

---

---

25. עיין בהלכה ח': מדוע על כל הציבור לצאת מבי"ד בשעת העדות על המגדף?

---

---

---

26. רבשקה קילל ואליקים ושבנא קרעו: מה למדנו מהלכות מגדף לגבי רבשקה? נמק!

---

---

---

דין בכיתה: האם עלינו להתייחס כיום ליהודים שנדבקו באמונות עבודה זרה שונות ומשונות כפי שכתב הרמב"ם? מדוע?



# הלכות עבודה זרה: "סוגי העבודה זרה ועיר הנידחת" פרקים ג' - ד'



## עיין בפרק ג' בהלכות א'- ה': מעשים הנחשבים לעבודה זרה.

1. מהו עונשו של עובד עבודה זרה? פרט.

---



---



---

2. "איכה יעבדו הגויים האלה..": במה מחייב פסוק זה את בית הדין?

---



---



---

## עיין בפרק ג' בהלכות ג'- ה': מעשים הנחשבים לעבודה זרה.

3. אלו מעשים מחייבים את עושיהם בכל מקרה באיסור עבודה זרה?

---



---



---

4. על פי איזה כלל שהתורה נדרשת בו למדו חכמים מהפס': "זבח לאלוהים יחרם"?

---



---



---

5. התאם את העונש למעשה, וכתוב את הסיבה לעונש:

המעשה	העונש	הסיבה
עֲשֵׂה דָרֶךְ בְּזֵיוֹן	נִסְקָל	הסיבה:
הַמִּקְבֵּל עָלָיו אֶחָד מִכָּל מִינֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּאֵלֹהִים.. חָזַר בּוֹ בְּתוֹךְ כִּדֵי דְבַר וְאָמַר אֵין זֶה אֵלֵי	וּמְבִיא קָרְבָּן עַל שִׁגְגָתוֹ	הסיבה:
עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים שְׁעוֹבְדֵין אוֹתָהּ בְּמַקְל. זָרֵק מִקָּל בְּפִיָּהּ	חֵיֵב וְאִינָה נֶאֱסָרֶת	הסיבה:

## עיין בפרק ג' הלכות ו - ח': אופנים נוספים לעבודה זרה.

6. באלו מקרים מתחייב באיסור עבודה זרה (אך לא נסקל), אף שלא קיבל אותה עליו כאלוה?  
\_\_\_\_\_

7. מדוע המנשק עבודה זרה אינו לוקה? עיין בביאור הלכה ו'.  
\_\_\_\_\_

8. מדוע לא הסכים בנה הצעיר של חנה (חנה ושבעת בניה - קינה ידועה בט' אב) להרים את טבעת המלך, ונהרג על כך?  
\_\_\_\_\_

## עיין בפרק ג' הלכות ט' - יא: עשיית צורות עבודה זרה

9. עיין בהלכות ט' - י': מהו העיקרון המרכזי באיסור עשיית צורות של עבודה זרה?  
\_\_\_\_\_

10. אלו צורות נוספות אסור לעשות?  
\_\_\_\_\_

11. שאל את הרב שלך: מדוע החזיק רבן גמליאל בבית הדין צורות שונות של הירח? מדוע הדבר מותר?  
\_\_\_\_\_

## עיין בפרק ד' הלכות א' - ו': "עיר הנידחת" - הגדרתה ואופן משפטה.

12. מהו ההבדל בין עונשם של מדיחי "עיר הנידחת" לבין עונשם של תושביה?  
\_\_\_\_\_

13. הכללים המחייבים להגדרת עיר כ"עיר הנידחת": הסבר את כל אחד מהרמזים.

: 2+

אשה:

: >1/2

ירושלים:

קריית שמונה:

14. עיר הנידחת שלא עומדת בכללי התורה ל"עיר נידחת": כיצד נענשים החוטאים?

15. סדר (ע"י מספרים) את השלבים שעל בית הדין הגדול לעשות בטרם מוציאים את יושבי העיר להורג:

- שולחים להם שני תלמידי חכמים -
- צרין עליהם ועורכין עפהן מלחמה -
- מרבין להם בתי דינין ודנים אותם -
- שולחין ודורשין וחוקרין -
- מעלין אותן לבית דין הגדול -

16. מהו ההבדל בין עיר הנידחת ש"הודחו כולה" לבין "הודחו רובה"? בתשובתך ציין את ההבדל בין התושבים, לרכוש התושבים.

### עיין בפרק ד' הלכות ז' - טז': דין נכסי "עיר הנידחת"

17. מה דינם של נכסי אנשי העיר שהיו במקום אחר, ונכסי אנשי מקום אחר שהיו בעיר?

18. עיין בהלכה יג: "תקבוץ.. ושרפת" - מהו הכלל העולה מפס' זה? הסבר ע"י ההיתר של פירות עיר הנידחת.

19. במה מתברכים האנשים המקיימים את הדין באנשיה של "עיר הנידחת", וברכושיה?

דין בכיתה: האם יכולה להיות כיום, מציאות של עיר הנידחת? מהי הדרך הטובה ביותר למיגור תופעות שליליות ציבוריות?



הלכות עבודה זרה:  
"מסית ונביא שקר ומעשים אסורים  
משום ע"ז"  
פרקים ה' - ו'.



**עיין בפרק ה' בהלכות א'- ה': מסית לעבודה זרה.**

1. האיש עומרי, עודד אנשים מעירו לעבוד עבודה זרה (אך הוא והם לא עבדו): מה עונשו? פרט!

---

---

---

2. עיין בפירוש: מהם ההבדל בין עונשו של מסית לעונשו של נביא שקר?

---

---

---

3. אלו מצוות עשה ולא תעשה מוטלות על המוסת לעבודה זרה? פרט.

---

---

---

4. עיין בהלכה ה': מדוע המסית אחרים לעבוד אותו כעבודה זרה, והשיבו לו כן, אך לא עבדוהו- פטור מסקילה? עיין בביאור.

---

---

---

5. עיין בהלכה ה': מהו הדין המיוחד הנלמד מהפסוק "לא תאבה ולא תשמע" ?

---

---

---

6. תן דעתך: מדוע התורה החמירה בדינו של מסית לע"ז?

---

---

---

## עיין בפרק ה' הלכה ו - ט': המתנבא בשם ע"ז ונביא שקר.

7. מדוע נביא שאמר הנחיה הלכתית נכונה בשמו של כוכב - נענש בחנק?

---

---

---

8. עיין בפירוש הלכה ז': כיצד יש להתייחס למופתיו של נביא שקר, ולטענותיו?

---

---

---

9. מהם סוגי נביאי השקר? התאם את סוג השקרן לפסוק!

הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי	אמרה לי עבודת כוכבים פלונית או כוכב פלוני שמצוה לעשות כן
את אשר לא צויתיו לדבר	ששמע דברי נביא חברו ואמר שדבר זה לו נאמר
ואשר ידבר בשם אלהים אחרים	המתנבא מה שלא שמע במראה הנבואה

10. מדוע חוששים בני אדם לדון נביא שקר?

---

---

---

11. תן דעתך: מדוע סידר הרמב"ם את הלכות יסודי התורה לפני הלכות עבודה זרה?

---

---

---

## עיין בפרק ה' הלכות י' - יא: הזכרת שם עבודה זרה

12. מי לוקה על הזכרת שם עבודה זרה?

---

---

---

13. אלו שמות של עבודה זרה מותר להזכיר?

---

---

---

14. שאל את הרב: האם מותר להזכיר חגי עבודה זרה או לאחל לגוי בהצלחה בשם עבודה זרה?

---

---

---

## עיין בפרק ו' הלכות א'-ה' : דרכי עבודה זרה: אוב ידעוני ומולך

15. עיין בהלכות א-ב והשלם את הטבלה:

תוצאת המעשה	מעשה האיסור	
		אוב 1
		אוב 2
		ידעוני

16. מולך: מה מטרת המעביר את ילדו באש? עיין בפירוש הלכה ג.

---

---

---

## עיין בפרק ו' הלכות ו'-י' : איסור ע"ז במצבה, אבן משכית ואשרה.

17. מהי "מצבה" האסורה משום ע"ז, ומה דרך עבודתה?

---

---

---

18. עיין בהלכה ז': היכן אסור להשתחוות על אבן משכית? מה נהגו לאור הלכה זו, בקהילות ישראל?

---

---

---

19. על איזו השתחוויה נענשים? בתשובתך התייחס למי משתחווים.

---

---

---

20. מדוע נאסרה כל נטיעה במקדש?

---

---

---

21. מה למדו חכמים מהמילים "כל עץ"?

---

---

---

דין בכיתה: מה דינם של אנשים מסוגים שונים המגלים עתידות, בצורות שונות? מדוע התורה מרחיקה כל כך מידיעת העתיד?





# הלכות עבודה זרה: "עבודה זרה - מתי חובה לאבדה?" פרקים ז' - ח'.



## עיין בפרק ז' בהלכות א'- ה': עבודה זרה שיש לאבדה.

1. דוד מצא מבנה של עבודה זרה, מלא בפסלים, במקום נמצא מזבח כלים וקטורת. מה על דוד לעשות? פרט.

---

---

---

2. "ולא ידבק בידך, מאומה מן החרם": מה נאסר עפ"י פסוק זה?

---

---

---

3. שאל את הרב: האם מותר להשתמש בקישוטים / צעצועים שנעשו במזרח הרחוק/ אירופה כחלק מחגיגות לעבודה זרה, לצורך קישוט הסוכה?

---

---

---

4. עיין בהלכה ג': כיצד ניתן לזהות "עור לבוב" שאסור בשימוש משום שהוקרבה לע"ז?

---

---

---

5. מצאת פסלים בבתיכם של ישראל וגוי: האם חובה להשמידם? פרט ונמק.

---

---

---

6. מה דינו של הקונה עתיקות שמצא עבודה זרה בין העתיקות שקנה מגוי?

---

---

---

## עיין בפרק ז' הלכה ו - ח': צורות פסלים המותרים והאסורים.

7. מדוע כל הפסלים שיש בכפרים משמשים בוודאות לעבודה זרה? עיין בביאור.

---



---



---

8. מהי צורת דרקון? ומתי היא אוסרת את הכלי שעליה היא מצויירת?

---



---



---

9. צורות של ע"ז:

הצורה	אסור / מותר	הסיבה
חולצה לבנה עם הדפס של שמש		
סדין אדום ממשי עם הדפס של ירח		
טבעת ירוקה עם ציור של אליל השמש		
שרשרת עם ציור של אליל הלבנה		
עגיל עם צורה של איש עם סנפירים וקשקשים בגבו		

10. שאל את הרב: האם מותר להשתמש בכסף שיש עליו צורות של ע"ז?

---



---



---

## עיין בפרק ז' הלכות ט' - יט': איסור הנאה מעבודה זרה לסוגיה.

11. עיין בהלכות ט - יד מלא את הטבלה:

מקרה שהתערובת שנפלה לתוכה מותרת!	מקרה נוסף שלא אוסרת את התערובת	אם נפלה לתוך תערובת ...	סוג העבודה זרה
	-		כוס של עבודה זרה
			טבעת של ע"ז
	-		עצים של אשרה
	-		בגד של ע"ז

12. מאמתי נאסרים בהנאה מאכלים ומשקים של ע"ז?

---

---

---

13. מהו ההבדל ההלכתי בין שימוש במרחץ שבבעלות כנסיה, למרחץ שאינו שייך לכנסיה אך יש בו פסל של ע"ז?

---

---

---

### עיין בפרק ח' הלכות א'- ה' : הנאסר בעבודה זרה

14. באיזה אופן מותר לשחוט פרה הודית (נחשבת אליל הודי חשוב) ולאוכלה, מדוע?

---

---

---

15. מהי האשרה שנאסרה בתורה? ציין שלוש אפשרויות!

---

---

---

16. עיין בהלכה ה': אדם שנפל ביתו וגדרו, ובחצר הסמוכה לביתו שנפל נמצא מנזר-כיצד עליו לנהוג?

---

---

---

### עיין בפרק ח' הלכות ו'- יב' : ביטול עבודה זרה ואיבודה.

17. כיצד מאבדים ע"ז המצוירת על סלע ענק?

---

---

---

18. מהו ההבדל לעניין ביטול ע"ז, בין ע"ז של גויים לע"ז של יהודים?

---

---

---

19. כיצד מבטלים עבודה זרה, ומדוע פעולות אחרות לא מועילות?

---

---

---

20. עבודה זרה שגויים נטשו אותה- האם בטלה? פרט.

---

---

---

21. מהו ההבדל בין מזבח לבמה? כיצד ניתן לבטלם?

---

---

---

22.  שאל את הרב: מה הקושי על הלכה יב' העולה מתוך ספר שופטים פרק ו' פס' כה- כח? כיצד תירץ הרב את הקושי?

---

---

---

 דין בכיתה: כיצד עלינו להתייחס לכל בתי העבודה זרה שפזורים ברחבי הארץ? כתבו הצעת חוק תורנית בנושא!

# הלכות עבודה זרה: "חובת הריחוק מעבודה זרה" פרק ט'



## עיין בפרק ט' בהלכות א'- ה': ימים האסורים במשא ומתן

1. לסחור עם הגויים - סמן אסור או מותר

ח"ל - ביום אידם בלבד	ארץ ישראל - שלושה ימים לפני ואחרי וביום אידם	
		לקנות דבר המתקיים
		למכור דבר המתקיים
		ללוות או להלוות
		לפרוע חוב
		לתת מתנה

2. אלו דברים התירו חכמים בכל זאת בימים אלו, ומדוע? ציין לפחות שני דברים

---



---



---

3. מהו ההבדל בין חג שעושים הגויים לכבוד המלך לחג שעושה גוי ביום הולדתו?

---



---



---

4. "יש גויים חילונים?": מהו ההבדל בין סוגי הגויים החוגגים את חגי הע"ז?

---



---



---

## עיין בפרק ט' הלכה ו' - ט': דברים שאסור למכור לגויים.

5. עיין בהלכות ו' - ז': גוי המבקש לקנות ממך נורות "לד" לפני חג של עבודה זרה - האם מותר למכור לו?  
\_\_\_\_\_

---

---

---

6. באלו מקרים מותר למכור למדינות זרות כלים צבאיים? פרט.

---

---

---

7. שאל את הרב: האם מותר לפתח תוכנות צילום מיוחדות בעלות יכולות צבאיות לחברה בינלאומית?  
\_\_\_\_\_

---

---

---

## עיין בפרק ט' הלכות ט'- יד': איסור הנאה עקיפה מעבודה זרה לסוגיה.

8. האם מותר לקצר את הדרך בעיר העתיקה בירושלים, דרך חצר של כנסיה?  
\_\_\_\_\_

---

---

---

9. מקרה אמיתי: האם מותר לקנות מצרכי מזון במכולת בנצרת עילית המקושטת בעצי אשוח לקראת חג ע"ז?  
\_\_\_\_\_

---

---

---

10. באיזה מקרה ניתן לפנות לבית משפט שדן שלא עפ"י דין תורה? פרט.

---

---

---

11. עיין בהלכה יח': האם מותר לקנות ולמכור בירידי מכירות (sale) הנערכים בארה"ב לקראת יום ע"ז שלהם? כיצד יש להתייחס עפ"י הרמב"ם לאדם שכזה?  
\_\_\_\_\_

---

---

---

## עיין בפרק ט' הלכות טו' - יח' : הרחקות מעבודה זרה לסוגיה.

12. האם מותר ללכת למסיבת חתונה של גוי (לא ידוע אם עובד ע"ז) ומדוע? פרט.

---

---

---

13. אלו פעולות אסרו חכמים לעשות לטובת נשים העובדות ע"ז וילדיהן?

---

---

---

14. מדוע אסור להתייחס ליהודי משומד ההולך או שב מחגיגות לכבוד הע"ז?

---

---

---

דין בכיתה: כיצד עלינו להתייחס לתאריך הנוצרי של השנה? האם מותר להשתמש בו?



# הלכות עבודה זרה: "חובת הריחוק מעובדי עבודה זרה ודרכם" פרקים י' - יא'



## עיין בפרק י' בהלכות א'- ד': איסור כריתת ברית ולא תחנם.

1. התורה אוסרת "לא תכרות להם ברית ולא תחנם": מלא את הטבלה עפ"י הלכות א-ד:

לא תחנם - לתת להם (חן/מחמאות)	לא תחנם - חניה בקרקע: שכירות	לא תחנם - חניה בקרקע: קניה	לא תחנם - תסייע להם	לא תכרות להם ברית	
					המעשה האסור
					יוצא מהכלל

2. תן דעתך: האם מותר לתלות בדרך את תמונתו של שחקן כדורגל שאתה מעריץ, כשברור לך שהוא עובד ע"ז, ומדוע?

---



---



---

## עיין בפרק י' הלכות ה'- ו': דרכי שלום, ותוקף דין גר תושב.

3. עפ"י הרמב"ם: האם מותר למדינת ישראל, לשלב מענקים כספיים של הביטוח לאומי, או של הבטחת הכנסה לגויים עובדי ע"ז? נמק!

---



---



---

4. מה ההבדל בין "גר תושב" ל"גר צדק"?

---



---



---



5. מדוע אין כיום לגויים בארץ מעמד של "גר תושב"?

---

---

---

### עיין בפרק יא' הלכות א' - ג': חובת השונות מהגויים

6. עיין בפירוש הלכה א': מדוע אסרה התורה "ולא תלכו בחוקות הגוי"?

---

---

---

7. אלו מעשים אסרו חכמים במפורש משום חוקות הגויים?

---

---

---

8. מתי מותר ליהודי להסתפר כגוי?

---

---

---

9. תן דעתך: האם מותר להשתמש בחפץ שגויים משתמשים בו לצורך בריאות או נוחות?

---

---

---

### עיין בפרק יא' הלכות ד' - טז': הגדרת עובדי אלילים והשקר שבדברים אלו.

10. השלם את הטבלה:

מעשה דומה - אך מותר!	פעולה האסורה מדרבנן	דוגמא לפעולה האסורה מהתורה	סוג עבודה מנחש: הלכות ד-ה
			קוסם:
		1.	הלכות ו-ז
		2.	
		3.	

מעשה דומה - אך מותר!	פעולה האסורה מדברנ	דוגמא לפעולה האסורה מהתורה	סוג עבודה
			<u>מעונן:</u> הלכות ח-ט
			<u>חובר:</u> הלכה י'
			<u>לוחש על המכה:</u> הלכות יא - יב
			<u>זורש אל המתים:</u> הלכה יג
			<u>בעל אוב או ידעוני:</u> הלכה יד
			<u>מכשף:</u> הלכה טו

11. מי המציא את סוגי המעשים האסורים הנ"ל, ומדוע?

---



---



---

12. כיצד מסביר הרמב"ם את הפסוק: "תמים תהיה עם ה' אלוקיך"?

---



---



---

**דין בכיתה:** לעם ישראל תפקיד לקרב את הגויים לאמונה בה': מדוע אם כן התורה מחייבת התרחקות מהגויים בכל תחום? כיצד ניתן לעשות זאת בעולם שהפך להיות "כפר גלובלי"?



# הלכות עבודה זרה: "חובת הריחוק מלבוש ותספורת הגויים" פרק יב.



## עיין בפרק יב' בהלכות א' - ו': גילוח פאת הראש

1. מדוע אסרה התורה את גילוח פאת הראש?

---

---

---

2. שאל את הרב: אדם שחזר מהמספרה וגילה שהספר גילח את פאות ראשו- האם חייב מהתורה?



---

---

---

3. עיין בהלכה ג': מהן מצוות לא תעשה הנוספות שאשה פטורה מהן?

---

---

---

4. מהן מצוות עשה שאשה חייבת בהן? פרט.

---

---

---

5. האם מותר להוריד את הפאות בדרך אחרת?

---

---

---

## עיין בפרק יב' הלכות ז - ט': גילוח הזקן

6. מהן הפאות האסורות בגילוח הזקן? מה נהגו לאסור בנוסף?



---

---

---

7. עיין בהלכה ט' ותן דעתך: האם ספורטאי רשאי להסיר שערות מגופו לפני תחרויות?

---

---

---

### עיין בפרק יב' הלכות ט' - י': לבוש ראוי לגברים ונשים

8. מדוע פסקה הרבנות הראשית לישראל שאסור לאשה להתגייס לשירות קרבי?

---

---

---

9. מדוע לאיש אסור לצבוע שערותיו הלבנות או לעדות תכשיטי אשה?

---

---

---

10. שאל את הרב: האם האיסור הזה חל גם בפורים?

---

---

---

### עיין בפרק יב' הלכות יא' - טז': כתובת קעקע, שריטה, גדידה, וקרחה

11. השלם את הטבלה:

היתר באופן מסויים	פעולה האסורה מדרבנן	הפעולה האסורה מהתורה	סוג המעשה
			קעקע
			שריטה
			קרחה

12. מהו האיסור הנוסף מהפסוק: "לא תגודדו"?

---

---

---

דין בכיתה: האם ניתן כיום לשנות את לבוש הגברים והנשים עפ"י מנהג המקום? מדוע?

בריך רחמנא דסייען  
לסיים את הלכות עבודה זרה  
נתחיל בעזרת ה' את "הלכות תשובה"

# הלכות תשובה: "הזידוי והכפרה" פרק א'.



## עיין בפרק א' הלכה א': הגדרת מצוות התשובה

1. עיין בהלכה א' ובפירושו: מהו השלב המרכזי במצוות התשובה, ומהם השלבים הנוספים במצוות התשובה?

---

---

---

2. מהם חלקי הזידוי?

---

---

---

3. חוטא שנפסק דינו בבית דין למות - מהם שני השלבים בכפרתו?

---

---

---

## עיין בפרק א' בהלכה ב': שעיר המשתלח.

4. "שעיר המשתלח" ביוה"כ: מכפר: האם הכפרה מועילה לכל חטא? השב בטבלה שלפניך

לא עשה תשובה ולא התוודה	עשה תשובה והתוודה	
		מצוות עשה שאין בהם כרת, ומצוות לא תעשה
		שבועת שווא ושקר
		מצוות שעונשן כרת או מיתת בית דין

## עיין בפרק א' הלכות ג' - ד: כפרת עברות

5. מהי כפרתן של כל המצוות כיום, כשעדיין לא נבנה המקדש, ואין אנו יכולים להביא שעיר המשתלח?

---



---



---

6. מהו הזמן בו מתכפר לחוטא, אם עשה תשובה על העברות הבאות? השב בטבלה שלפניך.

הוכחה	מתי מתכפר לו? (אם עשה מיד תשובה)	
		מצוות עשה שאין בה כרת
		מצוות לא תעשה שאין בה כרת או מיתת בית דין
		מצוות שעונשן כרת או מיתת בית דין
		עשה עבירה (אפילו קלה) במזיד להכעיס

7. עיין בפירוש הלכה ד': מדוע עונשו של העושה במזיד להכעיס כל כך חמור?

---



---



---

דין בכיתה: מדוע מצוות התשובה נקראת בשם זה? מי שב ולאן?



הלכות תשובה:  
"דרך התשובה והדין על המעשים"  
פרקים ב' - ג'.



**עיין בפרק ב' הלכות א' - ג': מהות התשובה**

1. מהי ה"תשובה גמורה"?

---

---

---

2. "עד אשר לא תחשך השמש.." מהו הנמשל, ומדוע הביא הרמב"ם פסוקים אלו?

---

---

---

3. עיין בהלכה ב': מהם התהליכים הקודמים לוויודוי?

---

---

---

4. תן דוגמא המסבירה את ההבדל בין אדם ש"טובל ושרץ בידו", לאדם ש "מודה ועוזב ירוחם"?

---

---

---

**עיין בפרק ב' בהלכות ד' - ה' : דרכי התנהגותו של השב בתשובה.**

5. אלו מעשים נוספים, ע"פ הרמב"ם, ראוי שהשב בתשובה שלמה יעשה? הקף את המעשים.

יתפלל / יטבול במקווה / משנה את שמו לשם של ר' נחמן / עולה לתורה בכל שבוע /  
עובר לשוב תורני / מקפיד על מצוות ציצית.

6. מהו ההבדל העקרוני בין וידוי על עבירות שבין אדם לחברו, לוויודוי על עבירות שבין אדם למקום?

---

---

---

7. שאלת חשיבה: באיזה מקרה לא יתקיים הבדל עקרוני זה?

---

---

---

### עיין בפרק ב' הלכה ו'- ח': זמן התשובה המעולה ביותר

8. הזמן הטוב ביותר לקבלת התשובה, ליחיד ולציבור:

הסיבה עיין בפירוש	זמן התשובה הטוב ביותר	
		יחיד
		רבים

9. כמה יודיים מתוודה היחיד ביום הכיפורים? מהו החשש שקבע את זמנו של הווידוי הראשון?

---

---

---

10. מדוע על האדם להתוודות גם על חטאים ששב מהם בתשובה שלמה?

---

---

---

### עיין בפרק ב' הלכה ט'- יא': מחילה על עבירות שבין אדם לחברו.

11. מהו התהליך אותו צריך לעשות כדי לתקן עבירה שבין אדם לחברו, כשהחבר מסרב לסלוח? פרט את השלבים השונים.

---

---

---

12. תן דעתך: האם מועיל לדעת הרמב"ם לבקש את סליחת החבר ע"י שליחת מסרון או מייל?

---

---

---

13. מדוע מותר לרב לסרב לבקשת המחילה של תלמידו? עיין הל' תלמוד תורה, פרק ז' הלכה יג.

---

---

---



## עיין בפרק ג' הלכה א' - ג': צדיק, בינוני, ורשע.

14. ציין את מדרגתו ושכרו או עונשו של האדם והציבור:

עוונות יתרות	מחצה למחצה	זכויות יתרות	
			יחיד
			ציבור

15. "יען כי נמצא בו דבר טוב": מה למדנו מפסוק זה? (עיין בפירוש)

---

---

---

16. הסבר את המושג: "תוהו על הראשונות", ומדוע מדובר בדבר חמור כל כך?

---

---

---

17. עיין בפירוש הלכה ג': מדוע נענש מי שמעשיו שקולין, לאחר יום הכיפורים?

---

---

---

## עיין בפרק ג' הלכה ד' : השופר בראש השנה, ותודעת התשובה.

18. השופר מעורר לתשובה, אך כיצד צריך האדם לעורר את עצמו כל השנה?

---

---

---

19. עיין בפירוש ההלכה: האם מותר לומר תחנונים וסליחות בראש השנה?

---

---

---

## עיין בפרק ג' הלכה ה' : מעביר ראשון ראשון, וחלק לעולם הבא.

20. כיצד נספרת כל עבירה ועבירה - בחטאי היחיד ובחטאי הציבור? פרט.

---

---

---

21. כיצד זוכים רשע יהודי, וגוי לחיי עולם הבא? פרט.

---

---

---

**עיין בפרק ג' הלכה ו' - יד': אלו שאין להם חלק לעולם הבא.**

22. עיין בפירוש הלכה ו': מהי תחיית המתים, ומדוע לא הרחיב הרמב"ם עליה?

---

---

---

23. עיין בהלכה ז': מה מעמדו של יהודי שהתנצר או התאסלם?

---

---

---

24. מי הם שלושת סוגי הכופרים?

---

---

---

25. מי הם שני סוגי ה"משומד"?

---

---

---

26. "מגלה פנים בתורה": מה עשה המלך יהויקים?

---

---

---

27. מהי תקנתו של אדם שחטא באחד החטאים שגרם לו לאבד חלקו בעוה"ב?

---

---

---

28. עיין בפירוש הלכה יד: הרמב"ם כתב בהלכות ע"ז ש"המינים מישראל אינן כישראל... ואין מקבלים אותם בתשובה". כיצד הדבר מתיישב עם הלכה יד'?

---

---

---

# הלכות תשובה: "מעכבי התשובה, והבחירה החופשית" פרקים ד' - ה'.



## עיין בפרק ד' הלכות א'-ו': חטאים שמונעים את התשובה.

1. לא להתעכב מהתשובה!! מלא את הטבלה:

דוגמא מהתנ"ך / מהחיים	חטא אחד מתוך הרשימה	
		עוונות שהעונש עליהם שלא יספיק לשוב מהם עד מותו
		עוונות הנועלים את דרכי התשובה
		עוונות שאי אפשר לשוב מהם בתשובה גמורה
		עוונות שסיכוי סביר שלא יצליח לשוב מהם
		עוונות שסיכוי סביר שלא יצליח לפרוש מהם.

2. מהן התכונות הדרושות לתפקיד "המוכיח" הקהילתי?

---



---



---

3. תן דעתך: כיצד ניתן בכל זאת לשוב בתשובה מעבירות הנ"ל? תן רעיונות מעשיים להתנתקות מאחת העבירות.

---



---



---

## עיין בפרק ה' הלכה א'-ג': אפשרות הבחירה, וקבלת אחריות.

4. 'הן האדם היה פֶּאֶחַד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע': הסבר את המילים המודגשות בקו.

---



---



---

5. האם הבחירה של האדם מוגבלת מיסודה? הוכח מפסוק!

---

---

---

6. עיין היטב בהלכה ב': מדוע רוב העולם מעדיפים לטעון כי אין בחירה חופשית?

---

---

---

7. השלם את טבלת עיקרון הבחירה חופשית:

העיקרון	המקור בתנ"ך	הסבר המקור
מתן הבחירה		
ה' אינו מתערב בבחירת האדם		
השכר והעונש - מידה כנגד מידה		

**עיין בפרק ה' הלכה ד': משפט צדק מה'.**

8. מהן שתי הטענות השכליות שמביא הרמב"ם לכך שיש בחירה חופשית?

---

---

---

9. "כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ" - מהו הקושי מפסוק זה, וכיצד הרמב"ם מיישבו?

---

---

---

10. שאל את הרב: "שמח בחור בילדותיך..." לאלו מעשים מעודד שלמה המלך את האדם במילים אלו?

---

---

---

**עיין בפרק ה' הלכה ה': היחס בין בחירה חופשית לידיעת ה'.**

11. מדוע לכאורה ידיעת ה' מונעת בחירה חופשית לאדם?

---

---

---

12. מהי תשובת הרמב"ם על הסתירה לכאורה? העזר בפירוש הלכה ה'.

---

---

---

**דיון בכיתה:** כיצד ניתן להסביר דברים שאדם אינו יכול לבחור בחייו, כמו משפחה ומצב כלכלי - עפ"י עיקרון הבחירה חופשית?



# הלכות תשובה: "עקרון הבחירה וחשיבות התשובה" פרקים ו' - ז'.



## עין בפרק ו' הלכות א'- ה': מניעת אפשרות התשובה כעונש לחוטא

1. באלו עונשים נענשים בעולם הזה החוטאים והעוברים על דבר ה' מרצונם?

---



---



---

2. מה מדייקים חז"ל מהפסוק "איש בחטאו יומת"?

---



---



---

3. בחר חמישה פסוקים והשלם עבורם את הטבלה:

הפסוק	הקושי בעניין הבחירה	הסבר הרמב"ם
"השמן לב העם הזה...ושב ורפא לו"		
"ויהיו מלעיבים במלאכי אלוקים"		
"ואני אחזק את לב פרעה"		
"ואתה ועבדיך ידעתי.."		
"כי הקשה ה' אלוקיך את רוחו ואימץ את לבבו"		
"ואתה הסיבות את ליבם אחורנית"		
"הורני ה' דרכך"		
טוב וישר ה', על כן יורה חטאים בדרך"		
"ועבדום ועינו אותם"		
"וקם העם הזה ..."		

## עיין בפרק ז' בהלכות א'-ג': השתדלות תמידית בעניין התשובה.

4. בפרק ב' למדת על תשובה גמורה ומעולה. מהי עצתו של הרמב"ם בפרקנו כדי לעורר את האדם לתשובה זו?

---

---

---

5. עיין בהלכה ג': ציין שלוש עבירות שאין בהם מעשה, והסבר מדוע קשה מאוד לפרוש מהן ולשוב בתשובה?

---

---

---

## עיין בפרק ז' הלכה ד'-ז': מעלת התשובה

6. מדוע מעלתם של בעלי תשובה גדולה מאחרים?

---

---

---

7. עיין בפירוש הלכה ה': במה תלויה הגאולה, ומהי גאולה?

---

---

---

8. מהי מעלת התשובה? ציין ארבעה דברים עפ"י הפסוקים הבאים!

המעלה של התשובה	הפסוק
	'שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד ה' אֱלֹהֶיךָ'
	'כִּי כָבַר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ'
	'אָמַר לָהֶם בְּנֵי אֵל חַי'
	'וְעָרְבָה לָהּ מִנַּחַת יְהוָה'

## עיין בפרק ז' הלכה ח': הונאת בעלי תשובה.

9. מדוע החוזר בתשובה צריך לשמוח בכך שמזכירים לו את חטאיו הראשונים?

---

---

---

10. כיצד צריכים להתייחס לבעלי תשובה?

---

---

---

# הלכות תשובה: "עולם הבא והשכר בעולם הזה" פרק ח'.



## עיין בפרק ח' הלכות א'- ה': השכר והעונש בעולם הבא.

1. מדוע הטובה הראויה לצדיקים ניתנת רק בעולם הבא?

---

---

---

2. מדוע שכרו של הצדיק בעולם הבא, ולא בתחיית המתים?

---

---

---

3. "הכרת תכרת" מהו עונשו של הרשע?

---

---

---

4. מהו עולם הבא? השלם את הטבלה:

הסבר הרמב"ם - בלשונך!	דברי חז"ל
	"צדיקים יושבים"
	"עטרותיהם בראשיהם"
	"ונהנין מזיו השכינה"

5. עפ"י הרמב"ם - איזה חלק באדם מגיע לעולם הבא?

---

---

---

6. עפ"י הרמב"ם - האם יש תיקון לרשע שמת ברשעו ונענש בכרת?

---

---

---



## עיין בפרק ח' בהלכות ו'- ז' : הטובה הגדולה של עולם הבא.

7. מדוע דמיונותיהם של המוסלמים בעניין העולם הבא - טיפשיים וחסרי תוחלת?

---

---

---

8. לאיזה דבר ניתן לדמות את חיי העולם הבא?

---

---

---

9. נביאים רבים תיארו טובה גדולה לעם ישראל - מתי טובה זו עתידה להתקיים?

---

---

---

## עיין בפרק ח' הלכה ח' : זמן עולם הבא.

10. מדוע נקרא העולם הבא בשם זה?

---

---

---

## עיין בפרק ט' הלכות א'- ב' : היחס בין עולם הבא לשכר בעולם הזה.

11. מהי שאלת הרמב"ם לאחר שהסביר את מהות העולם הבא בפרק הקודם?

---

---

---

12. עיין בהלכה א': מהם התנאים לקבלת "הטבת התנאים" בעולם הזה?

---

---

---

13. מה מטרת השכר בעולם הזה?

---

---

---

14. עיין בפירוש הלכה ב' ויישב את הסתירה שבין הפסוק: 'אבל ימות המשיח הוא העולם הזה ועולם  
במנהגו הולך': והפסוק "וגר זאב עם כבש"?

---

---

---

15. עיין בפירוש הלכה ב': באיזה מקרה יבאר הרמב"ם פסוק בדרך נס, כנגד ההיגיון?

---

---

---

# הלכות תשובה: "הדרך הראויה לעבודת ה' פרק י'.



## עיין בפרק י' הלכה א': עבודת ה' מיראה - דרך שאינה מעולה.

1. מדוע "העובד מיראה" מקיים מצוות ונמנע מעבירות? פרט את שתי האפשרויות.

---

---

---

2. כיצד מחנכים ילדים לעבודת ה' - עפ"י הרמב"ם?

---

---

---

## עיין בפרק י' בהלכות ב'-ג': עבודת ה' מאהבה.

3. מהי מטרת עבודת ה' של "העובד מאהבה"?

---

---

---

4. מהי הדרך כדי להגיע לקיום מצוות מאהבה?

---

---

---

5. מהי עוצמת האהבה שצריך לרחוש לה'?

---

---

---

## עיין בפרק י' הלכות ד'- ה': דברי חז"ל בעניין הדרך הראויה לעבודת ה'.

6. כיצד ראוי לעבוד את ה' השלם את הטבלה!

הפסוק / דברי חז"ל	ביאור
"לאהבה את ה'"	
"במצוותיו חפץ מאוד"	

7. מדוע כתב הרמב"ם שהדרכת החכמים לתלמידיהם בעניין "עבודה מאהבה" נאמרה "מעט מעט"?

---

---

---

## עיין בפרק י' הלכה ו': ידיעת ה' ואהבתו.

8. העזר בפירוש: כיצד ניתן להגיע לאהבה מלאה לה', ומהו המשאב המרכזי שיש להשקיע לטובת העניין?

---

---

---

9. עיין בהלכה ו': חפש בהלכה זו, האחרונה בספר המדע, דבר הכולל את כל ההלכות בספר - וכן נסה למצוא בתוכה את אברהם אבינו!

---

---

---

תם ונשלם ספר מדע  
השבח לא-ל בורא עולם